

sére, a magyar drámaírás problémáit igyekeztem egészen vázlatosan szinte csak érinteni a Tükör és szegedi bemutatója körül kialakult vita során.

Úgy éreztem, és Déry elvtárs levele megerősített ebben, hogy ez a kérdés nem kettőnk ügye, nem kettőnk személyi kérdése. Bizom benne, hogy levélváltásunkkal közös céunkat, közös szándékunkat, a dolgozó magyar nép ízlésének kifejezését szolgáljuk, kifejezésénél dolgoztunk. Hiszem, hogy végső fokon úgyszólván ez a kifejeződött ízlésű nép mondja ki majd a legértékesebb és legjobb ítéletet.

Elvtársi üdvözléssel:

LÖKÖS ZOLTÁN

K Ö N Y V E K

SHAKESPEARE ÖSSZES SZONETTJEI. (Franklin Társulat.)

Shakespeare drámai műveinek fordításaival egyidőben jelent meg a szonettek új fordítása, napjainkban szokásos kétnyelvű kiadásban. A fiatal Szabó Lőrinc vállalkozása volt annak idején, hogy ezeket a szonetteket — a világlíra talán legrejtélyesebb fényű versciklusát. — magyarul tolmácsolja. Műve fölött körülbelül két évtized szálott el, ami meggyőzte arról, hogy a fordítások nagyrésze áldozásra szorult. Ami valaha könnyedén folyt a fiatal és a merész költői tartalommal frissen barátkozó író tollából és jóformán csak formaproblémát jelentett, az az életmű alkotása közből az élet mélysegei felé pillantó költőben önkéntelenül felkellette az elégedetlen önkritikát és arra serkentette, hogy ne csak a shakespearei szöveg formai kényelmességét, hanem tartalmi lényegét is közelebb hozza önmagához és önmagán keresztül a magyar nyelvhez.

Kétségtelen, hogy az átdolgozott fordítás talán a legjobb, amivel rendelkezünk, beleszámítva a szonetteknek Gyövr Vilmos, Keszthelyi Zoltán és Fákodv Ferenc által együtt tolmácsolásait. S bizonyára hűségesebb is, mint George remekbe sikerült német fordítása, amely sokkal inkább a georgei életműhöz tartozik, mint Shakespeare-t reprezentálja. A magyar fordítás ebből a szempontból szerény és tiszteltetelmű célt követ, mert hisz semmi mást nem akar, mint magyarul megszólaltatni azt a Shakespeare-t, aki nem a színpad deszkáiról beszél a költőiséghez, hanem élő személyként áll

a mű mögött, természetesen még így is mindig eléggé beburkolva, egy kor konvencionális kifejezőmódján keresztül, úgy, ahogy azt az ébredő angol imperializmus korában a renaissance és barokk stílusváltása előírta. Egyébként a szonettek háttéréről és próbameikjéről tanulságosan filológus-jellegű értelmezést nyújt a fordító-bevezetője, melyben csupán a társadalmi háttér szélesebb kibontakoztatását hiányoljuk.

DÉNES JENŐ

BARABÁS TIBOR: IRODALOM ÉS HALADÁS. (Dan'c.)

A kötet Barabás Tibor tanulmányait foglalja magában, melyekben a szerző a magyar s az európai irodalom néhány nagy alakjának vázlatoszerű arcképét mutatja be, Vizsgálódásainak és értékelésének alapszempontja egységesen az íróknak korukhoz és népiüköz való viszonyai, vagyis mindegyik tanulmánya öncélú és önmagában helyálló tartalmán túl azt a végső kérdést akarja tisztázni: mi a haladó irodalom. Feltevései során nagyjából a marxista irodalomtörténeti következtetéseihez jut el s Lukács Györgyről szóló esszéjében a magának ismeri el a kiváló filozófus-észleltének a nagy realizmusról, mint az igazi haladó irodalmi irányról vallott felfogását.

Bevezető értekezésében a magyar irodalom utolsó évtizedeiben mutatkozó hanyatlásának okait vizsgálja. A fejlődésben megállott polgárság nem szerette saját magát híven ábrázóva látni az irodalomban, ezért nem adott tápot az igazi realizmus kifejlődésére. Minthán a

polgári társadalomtól nem kapott többé eszményeket, a néptől pedig többé-kevésbé elszakadt, az irodalomnak szükségképpen hanyatlásnak kellett indulnia, a múlt század nagy forradalmi irodalmához képest. Barabás Tibor az új kibontakozás útját nép és irodalom találkozásban látja. Illyés Gyuláról, Józsei Attiláról, Juhász Gyuláról, Füst Milánról, Fagvejevéről, Bölcni Györgyről írott tanulmányában szerencsésen egyesíti az impresszionista kritika átfogó sokoldalúságát a szakember tudásával, rendszerességével és világosságával, ezáltal megvalósítja azt a kritikai műfajt, amely nem nélkülözi ugyan a tudományos alapot, de ugyanakkor minden érdeklődő számára érthető, élvezetes és tanulságos. Barabás Tibor ezzel a könyvével maga szolgálta egyik legértékesebb példáját az új magyar irodalmi kritikának, amelynek szükségessége mellett a „Kritika kritikája” című fejezetében maga is sikraszáll.

SZÁSZ ANNA-MÁRIA

KONSZTANTYIN PÉGYIN: Első örömök. (Révai.)

Cvetuchin, a színművész kövekező szerepéhez tanulmányokat folytat, olyan tanulmányokat, amelyek bepillantást engednek a való életbe: a cári Oroszország szegénynegyedének -éébe. De ez a bepillantás széles szemlélődéssé válik, mert Cvetuchin és az őt kísérő drámaíró Pásztyuchov előtt nemcsak a megláthatott éjjeli menedékhely rongyos és iszákos élete tárul fel, hanem a leigázottak, a kiszípozóztak baromi léte is, amelyben az első örömeiket az ellenállás szikráit jelentik. Nem a polgári módon óvatos Cvetuchin és Pásztyuchov jelentik ebben a szocialista forradalom előtti környezetben a zsarátnokot szító elemeket, ők úgy kerülnek ebbe a környezetbe, mint Pilátus a credoba, véletlenül és egyetlen igyekvésük az, hogy tisztázzák magukat a csendőrség előtt, amely a fennálló társadalmi rend ellen történő összeesküvésben való részvétellel gyanúsítja őket.

Kirill Izvekov diák mélyen szerelmes Lizába, Merkur Ágyvejevics leányába. De látjuk, hogy ez a szerelem nem képes eltántorítani őt főcélki üzésétől: szolgálni a forradalmat. Pedig a leánnyal együtt jönne a jólét, a nyugalom, a polgári környezet, a túlság oldalon meg az üdőtétel és a száműzetés áll. Kirill a küzdelmet választja, Liza vi-

szont a szerelem nélküli boldogtalan házasságot egy semmirekellő ficsúr oldalán. Pásztyuchov és Cvetuchin tisztázzák magukat: visszanyerik mozgási szabadságukat. De a háttérben ott van a népet képviselő forradalmárok alakja, akiket nem tör meg sem a börtön, sem Szibéria.

K. Pégyin az alakok nagy csoportját mutatja be regényében: egy egész orosz kisváros vonul fel előttünk bürokráciájával, kereskedőivel, dámáival, rakodómunkásaival. Az író nyugodtan mutatja be őket a nagy események forgágyában, sohasem emeli fel írói hangját, a mesterként pátoszig. Az alakok és események önmagukért beszélnek: a dáx és dáklány szerelmének csődbejárása mutatja, hogy milyen mélyre buknak azok, akik helyes erkölcsi álláspontjukat odavetik a röfre mért jómódot. Pedig távolból már morajlik a forradalom, akinek füle van, az hallja és várja a megújulást, nemcsak várja, hanem egyengeti is útját. Igaz, hogy Pásztyuchov, a drámaíró visszatér Péterváradra, Cvetuchin a színpadon próbálja „Anna Kareninát”, azonban a természetet nem lehet megáldítani, az az: mondja: „milyen jó is az, hogy vég nélkül újból és újból megújodok!”

A fordítás Gergely Viola munkája.

ERDŐDI JÓZSEF

LOUIS ARAGON: AZ OMNIBUSZ ÚTASAI. ((Athenaeum.)

Aragon mesterműve csodálatosan izgalmas problémát vet fel. Lélekrajz és társadalomrajz ez a gyönyörű regény: egy vilvódó, problémákkal küzdő individualista bukása a fin de siècle képmutató, farizeus francia polgári társadalomban, bukás, amelyet a hős jelmeze és genuin adottságai, valamint az ellene dolgozó történeti és társadalmi szükségszerűség indokolt és elkerülhetlenné tesz, olyan bukás, mint a görög sorsragédiák hőseinek bukása. És ez a bukás kozmikus méreteket ölt, mert a háttere a realista színpadon megrajzolt, valóban élt (és még ma is bajt hozóan élő) francia burzsoá-társadalom a maga feneketlen korruptségében, haladástól való féltelmében, képmutatásában, a bordélytól az Egyházig és a szenátusig. Ouai d'Orsavól a Wi helms rasse-ig, a hadiszállítóktól a vezérkarig nyúló bonyolult és erkölcsstelen, cinikus érdekszövevényében és hitetlen, kaján szkepszisében, és